

Kültürel Çalışmalar Ekonomi Politığe Karşı Bu Tartışmadan Başka Sıkılan Var mı?*

Lawrence Grossberg¹
Çeviri: Sevilay Çelenk

Nicholas Garnham'ın kültürel çalışmalar eleştirisinin başlığında samimi olmayan bir şey var. Ailevi alternatifler -birleşme ya da boşanma- kültürel çalışmalar ve ekonomi politiğin sanki bir zamanlar "evli" olup, yenilerde ayrıldıklarını ve şimdi ne yapacaklarını kararlaştırmak zorunda olduklarını ima ediyor.² Fakat kültürel çalışmalar ve ekonomi politik asla o kadar içli dışlı olmadılar;

* Grossberg bu yazısında, Garnham'ın, **Teori ve Politika**'nın geçen sayısında yayınlanan "Ekonomi Politik ve Kültürel Çalışmalar / Birleşme mi Boşanma mı?" başlıklı çalışmasıyla tartışıyor.

¹ Stuart Hall, Angela McRobbie ve özellikle John Clarke'a değer biçilemez görüş ve önerileri için minnettarım.

² Kuşkusuz bu metaforun ayrıntıları ve ima ettikleri -cinsiyet temelinde belirli heteroseksüel ilişkiler dizisi- incelenmeden bırakılmıştır.

bundan da öte, içli dışlılığın kendisi güçlü bir toplumsal belirleyicidir. Onlar daha çok birbirlerine müsamaha gösteren kuzenlerdi. Ve Garnham'ın denemesi bu durumu "katı ebeveyn (patriyarkal) disiplinine ihtiyaç duyan aksi bir çocuğun zaaflarına seslenir"³ gibi okuyor. Garnham, kültürel çalışmalar yazarlarının hep birlikte ve neredeyse törensel bir biçimde kendilerini "indirgemeci" kuzenlerinden ayırdıklarını belirtmekte haklıdır. Ancak, birkaç yılda bir bazı ekonomi politikçilerin -özellikle Britanya'daki *Media, Culture and Society*'de yer alan birinin- kültürel çalışmalara yönelik saldırısının en son versiyonunu yazdıklarını -yazılanlar 1970'lerin ortalarından beri pek değişmemiş olsa da- belirtmekte kusur ediyor. Yükselttikleri iki temel eleştiri vardır:⁴ Birincisi, kültürel çalışmaların kültürel üretim kurumlarını göz ardı ettiği, popüler kültürü kutladığı ve her tür muhalif rolden vazgeçtiğidir; ikincisi, kültürel çalışmaların ekonomiyi göz ardı ettiği, ve çağdaş dünyada gerçek iktidar, tahakküm ve baskı yapılarını anlamaya muktedir olmadığıdır.

Ben sadece bu eleştirilere karşı çıkmakla kalmayıp, Garnham'ın kültürel çalışmalar ve ekonomi politik arasında kurduğu ilişki tarihini de, bu iki yaklaşım her zaman yeterli bir kültür ve iktidar teorisinin koşulları konusunda bölündükleri için, tartışmak istiyorum. Problem her zaman, toplumsal yaşamın farklı alanları (pratiklerin form ve yapıları) arasındaki ilişkiler veya bağlara ilişkin nasıl düşünüldüğüydü. Kültürel çalışmalar ekonomi politiği özünde reddetmedi, kapitalizm tartışmaları her zaman çalışmalarının merkezinde yer aldı. Kültürel çalışmalar daha ziyade belli ekonomi politikçilerin ekonomi politiği uygulama biçimlerini reddetti. Bununla birlikte, kültürel çalışmalar içinde yerel ve özgün olana bağlılık adına, kültüre fazlaca kutlayıcı yaklaşan belli konumların varlığının, her tür eşitsiz iktidar ilişkisinin daha geniş toplumsal bağlamlarına ilişkin duyguları çok fazla gölgelediğini kabul ediyorum. Kültürel

³ John Clarke, kişisel yazışma.

⁴ Amerikan ekonomi politikçileri, özellikle iletişim alanındakilerle önemli bir kısmı ilginç bir biçimde, kültürel çalışmaları bütünüyle göz ardı ettiklerini belli etmekten fazlasıyla kaçınırlar.

çalışmaların bir kısmında, yeniden indirgemeci modellere düşme korkusuyla, ekonomiye ayrıntılı bir dikkat sarfetmekten kaçınma eğiliminin olduğunu da kabul ediyorum. Fakat bu gelişmeler ve onların kültürel çalışmaların daha geniş varsayımsal ve politik temellerinin yanındaki yeri dikkatle analiz edilmeksizin, bu tür eleştirilerin değeri neredeyse kaybolur.

Garnham'ın tartışması, politik söylemin giderek ortak silahları olan (yalnız sağın sola karşı değil fakat solun içindeki fraksiyonların birbirine karşı kullandığı) bir dizi söylemsel stratejiyi bir arada barındırıyor. İlkin, Garnham bir yere kadar kültürel çalışmaları, ekonomi politik olmaktan ziyade kültürel çalışmalar olduğu için eleştiriyor (sahiplendikleri konumları sahiplendiklerini itiraf ettikleri için), buna rağmen, Garnham'ın açıklamaları genellikle konumlanmaları manasız gösterme hedefinden çok az sapmasına yetiyor. Kültürel çalışmaların ırk ve cinsiyeti sınıfa alternatif, potansiyel tahakküm yapıları olarak gördüğü doğrudur. Bununla birlikte kültürel çalışmalardan pek çok kişinin, "bu farklılıkların hiçbir biçimde sınıf tarafından belirlenmediğini" öne süreceklerinden şüphe ederim. Gerçekte onların öne sürdükleri, her tür farklılığın ve onun yaşama biçiminin -ırk, cinsiyet, sınıf, ya da cinsellik olsun- diğer farklılıklarla karşılıklı olarak eklemlendiğidir. Ve bu farklılıkların eklemlenme biçimlerinin, bazı soyut kapitalizm biçimlerinden ziyade belirli kapitalizm biçimlerinde (örneğin belirli ülkelerde) farklılık yaratacağıdır. Garnham'ın ekonomi politiği, sorunun şu noktalarında tarih dışı kalıyor: Eğer -üretim tarzından ziyade- kapitalist toplumlar değişiklikler arz ediyorsa bu değişiklikler nasıl anlaşılmaktadır? Bir yer neden ABD'dir de Japonya ya da İngiltere değildir? Bunlar sadece üst yapısal sorunlar değil, fakat üretim araçlarına sahip olanlar ve ücretli emek arasındaki basit ikili bir ayrımın ötesinde gelişen, toplumsal ilişki yollarına ilişkin konulardır. Ancak Garnham eklemlenme sorununu, ki bu elbette içinde üretim, tüketim, politika, ve ideoloji arasındaki ilişkilerin kültürel çalışmalar tarafından teorileştirilebildiği temel yerdir, dikkate almayı reddettiği için bu konuları da tam olarak değerlendirememektedir.

İkinci olarak, Garnham'ın kültürel çalışmalara ilişkin yorum ve iddiaları, benim keyfi örneklem olarak tanımlayacağım bir şeye dayanmaktadır. Belli yazarların tartışmaları seçilerek sunuluyor ve kültürel çalışmalar içinden yapılan çalışmaların alanı (sistematiik biçimde diğerlerini dışarıda bırakmakla) alternatif olarak daraltılıyor ya da kültürel çalışmaların, tanınması olası herhangi bir nosyonu kendi kapsamının ötesinde genişletiliyor. İkinciye bir örnek verecek olursak, Garnham'ın, kültürel çalışmaların eğitimsel etkisinin "talihsizliği" yargısı; kültürel çalışmaların alanını basitçe politikasız popüler kültür çalışmalarıyla eşitleyenlerin çalışmalarını da kapsayacak ölçüde genişletmesine dayanmaktadır. Birinciye örnek ise, kültürel çalışmaların ekonomileri gözardı ettiğini öne sürerken, Garnham'ın, kendisinin bahsettiği kolektif Yeni Zamanlar projesini ve benim Yeni Sağ'da kapitalizm ve kültür arasındaki ilişkiler üzerine yaptığım analizi rahatlıkla unutmuş görülmesidir. Ancak bunlara -John Clarke, Meaghan Morris, Arjun Appadurai, Gayatri Spivak, Marcus Bureen'in önemli çalışmaları ve pek çok diğer çalışma kadar- küreselleşme üzerine yapılmış çok sayıda çalışma da eklenebilir. Gerçekte kültürel çalışmalar hem Garnham'ın zannettiğinden daha geniş hem de daha dardır, fakat bu elbette onun ne asla kültürel çalışmaları tanımlamaması ne de kimi eleştirdiğini tam olarak belirtmemesinden kaynaklanmaktadır. Bunun yerine kültürel çalışmalar eş zamanlı olarak şeyselleştirilir ve seçilerek cisimlendirilir.

Üçüncüsü, Garnham'ın belli yazarları yorumlaması bir *reductio ad extremis* (indirgemeler ve aşırılamalar) tarafından yönetiliyormuş gibi görülüyor ki böyle yapmakla (ilişkili konularda yazan iki yazarı yanyana koymakla) daha karmaşık ve daha ilımlı konular daha aşırı ve daha basit konularla eşitlenebilir. Örneğin, ben aşağıdaki iki konuya ilişkin çalışmaları herhangi birinin eşitleyebilmesinin zor olacağını sanıyorum. Bir tarafta tüketime (alımlamaya) ilişkin kültürel çalışmalar; ki tüketime karmaşık ve çelişkili doğasına eğilir ve yine de sıklıkla tüketime hazlar üretebileceği sonucuna varır. Bu haz bazı bakımlardan güçlendirici olabilir, fakat bu da pazarın sömürücü, manipüle edici ve baskılayıcı

yönlerinin inkarı değildir ve inkarını da gerektirmez. Bu gibi çalışmalar yerel pratikleri, bu pratiklerin yerel olarak nasıl hissedildiğini ve yaşandığını anlamaya çalışıyor olsa bile, iktidarın toplumsal yapılarının daha geniş bağlamlarına yerleştirmeye girişir. Diğer taraftaki çalışmalar ise, nedeni ne olursa olsun, haz verebilen herhangi bir tüketim eyleminin kesinlikle bir direniş eylemi olduğunu öne sürer. Kültürel çalışmalar içinde her iki grup çalışma da mevcuttur, fakat ikisi aynı şey değildir. Garnham'ın eleştirilerini olduğu kadar, Garnham'ın alıntıladığı McGuigan'ın eleştirilerini de haklıymış gibi gösteren bu yanlış eşitlemedir. Kültürel çalışmalar içinden bazılarının daha övücü bir popülizm tarzıyla çakıştığını kabul edebilirim. Bunu daha yaygın ve daha ince farklılıklar taşıyan kültürel çalışmalardan kesin olarak ayırt etmek gerektiğini sanıyorum. Bundan da öte, Garnham bu uç konumlanmalara ilişkin olarak benzer eleştirilerin özellikle feministler olmak üzere kültürel çalışmaların kendi yazarları (Angela McRobbie, Meaghan Morris, John Clarke, Judith Williamson, ve benim gibi) tarafından yapıldığını gözardı ediyor.

Son olarak, Garnham'ın kültürel çalışmalar eleştirisi bir yoksama eleştirisi üzerine inşa ediliyor. Bu eğilim çağdaş Sol kültür içinde özellikle yaygındır: Bir pozisyonu, onun ne yapmadığı ya da söylemediği üzerinden eleştirmek. Açıkçası, bir pozisyonun bir şey hakkında konuşamayacağını iddia etmek başka şey, bu şey hakkında hiç konuşmamış olduğunu iddia etmekse bambaşka bir şeydir. Garnham kültürel çalışmaları tüketim, boş zaman ve gündelik pratiklere çok fazla önem verip üretim, çalışma ve kurumlara yeterince önem vermemekle suçluyor: "Çağdaş kültürel çalışmalar literatürü veya araştırma programları içinde, kültür üreticilerinin, onların oturdukları ve içinden iktidarlarını uyguladıkları kurumsal alanlar ve pratiklerin incelendiği çalışmalar nerededir?" Bir yandan, onlar ekonomi politik içindedir gibi bir yanıt vermeye kışkırtıyorum; bu her şeyden öte ekonomi politikçilerin yaptığı şeydir, öyleyse kendi yaptıkları bir şeyi kültürel çalışmaların yapmasını istemek niye? Tüm bunlardan sonra ekonomi politikçilere rahatlıkla şu sorulabilir: Tüketim ve gündelik yaşama ilişkin çalışmalar nerededir? Fakat öte yandan,

cevaplamak önemlidir. Bunlar Dorothy Hobson, Angela McRobbie (moda endüstrisine ilişkin çalışması), Sean Nixon, Jody Berland olmak üzere sizin yer vermediğiniz kişilerin çalışmaları içindedir. Bunlar ayrıca örgütsel kültür çalışan kişilerin çalışmaları içindedir. Fakat sanıyorum problem daha derinlere gitmekte; burada varsayılan, oldukça dar ve soyut bir üretim kavramlaştırmasıdır. Eğer üretimin pratiği ve nosyonunun kendisi bütünüyle kültürel olarak üretiliyorsa⁵, eğer tüketim Garnham'ın öne sürdüğünden daha karmaşık ve daha durağansa, bu durumda üretim ve tüketimin ayırımına dayalı bir kültürel analiz modelinin kendisi problematiktir. Bu, üretimin ücretli emeğe indirgenmesiyle aynı şeydir (ki Marx'ın kendisinin işaret ettiklerini göz ardı etmektir: üretim, tüketim ve yeniden üretimde içermektedir)⁶.

Gerçekte daha çok, üretimin burada çok sıkı biçimde "kültür endüstrileri"yle, sanki kültürün metalaşması bir biçimde tamamlanmış gibi, eşitlendiği söylenmektedir. Kültürel çalışmaların ilgilendiklerinin bir bölümü (özellikle tam da Garnham'ın çok beğendiği Williams / Hoggart / Thompson'un gelenekleri içinde) her zaman, kültürün öz-üretimine, insanların her ne kadar mükemmel bir biçimde olmasa da kendilerini ve kendi dünyalarını yeniden sundukları pratiklere ilişkindi. "Devletin ideolojik aygıtları" olarak adlandırılacak gelenekler içinde kültürel üretim üzerine de önemli çalışmalar (örneğin, eğitim alanında Mike Apple, Henry Giroux, Cameron McCarthy, Peter McLaren; Bourdieu ve ardılları, devlet söylemine Foucaultcu bakış gibi) yapıldı. Üretim kültürel emtianın, basitçe kapitalistleşmiş imalatı

⁵ Bakınız: McRobbie'de (basın çalışması) Sean Nixon'un çalışmasının tartışıldığı bölüm.

⁶ Garnham'ın "devre" tartışmasını kullanımı (üretim ve tüketim ilişkisini dikkate alan) kesinlikle hayal kırıklığına uğrattıcı ve verimsizdir. John Clarke'ın (1991) tüketicinin değişimle aynı şey olmadığına ilişkin tartışmasına bakması ona iyi bir fikir verebilirdi. "Tüketim, değişim ilişkilerinin (özgül kullanım değerlerini ayırt edici üretim biçimlerini de kapsayan) ötesinde ve daha ileri toplumsal pratikleri kapsamaktadır. Kapitalistlerin, kullanım değeriyle, onun değişim değerini ayırt etme yeteneğinin ötesinde ilgilenip ilgilenmedikleri önemli bir konudur" (John Clarke, kişisel yazışma).

olamaz. ANC'nin [Afrika Ulusal Kongresi] kültürel boykotu emtiaya olduğu kadar insanlara yönelik yaygınlaştırma kararını bir düşünün; bu, cisimleşmiş ve kişiselleştirilmiş üretim pratiğinin emtianın kendisi kadar önemli olduğunun aşikar bir biçimde tanınmasıdır.

Açıkçası burada basit bir retorikten daha fazla şey riske edilmektedir. Belki kültürel çalışmalar tüketime gereğinden çok fazla dikkat sarfetmiştir. Fakat korkarım bu tür iddiaların arkasında işleyen, tüketime (veya boş zamana), bunların bir biçimde üretimden daha az önemli olduğunu, hatta belki alelade şeyler olduğunu varsayarak, boş verme eğilimidir. Üretim dar bir biçimde imalat pratikleri ve üretim tarzı da özetle, çok kolaylıkla temel olarak anlaşılıyor. Kültürel çalışmalar hazza, özgürlüğe, tüketimin (ve alımlamanın) güçlendirilmesine çok fazla vurgu yapmış olabilir. Yine de korkarım bu tür iddiaların arkasında yatan, içinde insanların pasif bir biçimde manipüle edilen "kültürel eblehler" olarak görüldüğü, daha basit bir tahakküm modeline dönme arzusudur. Kesinlikle, kültürel çalışmalar içinden bazıları, popüler kültür pratiklerinin direniş kapasitesine, -bu çalışmaları, yalnızca donuk-püriten yüzlü bir Sol'u provoke ettiği için değil, fakat aynı zamanda; insanlara şeylerin yalnız iktidar sahiplerinin tanımladığı biçimde olmayacaklarını, daha da önemlisi şeylerin oldukları biçimde olmalarının gerekmediğini görmelerine yardımcı olan bir strateji olarak hala değerli bulmama rağmen-, fazla vurgu yaptılar. Kültürel çalışmalar kesinlikle, tahakküm sistemlerinin nasıl yaşadığı hakkında tahakküm sistemlerinin kendilerinden daha sık yazdılar. İkincisi hakkında daha fazla çalışma yapılması gerektiğine de inanıyorum. Fakat tahakkümün nasıl yaşadığına ilişkin çalışmalar yapılmazsa; Sol, kitlelere ve gündelik yaşama ilişkin eski varsayımların -oldukça yüksek soyutlamalar düzeyindeki eski genellemelerin- kucağına yeniden düşecektir.

Öte yandan, kültürel çalışmaların hakim kültürel pratiklere eğilmediğini söylemek doğru değildir; gerçekte

⁷ Bu paragraf, geniş ölçüde John Clarke'in bu çalışmamın daha erken bir taslağı üzerinde yaptığı yorumlayıcı tartışmalarından yararlanan bir açıklamadır.

ben de popüler olana muhalif olma anlamında "hakim" olanın çağdaş kapitalist bağlamda ne anlama geldiğinden emin değilim. Garnham elit veya meşru (kültürel sermayenin belli kurumları aracılığıyla) olmayı mı ifade ediyor? Bu farklılıkların bizzat kendileri, iktidarın biçimleri ve ifade yolları olarak kurumsal düzeyde inşa edilirler. Garnham kapitalist mülkiyet yapısının belli anlamları dolaşımdan alıkoyduğunu öne sürüyor: Tüm anlamların aynı patikalar boyunca eşit biçimde dolaşıma girmediklerini ben de kabul etmekle birlikte, gittikçe artan bir biçimde devlet, ahlak kurumları ve benzeri kurumlarca düzenlenmelerine rağmen, ticari olarak düşünülemeyen çok az şey olduğunu ya da hiçbir şey olmadığını da görüyorum. Elbette ki gerçek, farklı anlamların farklı biçimlerde araştırıldığı, açıldığı ve alınabildiğidir. Bir kez daha, Garnham bir taraftan üretimin son kertede belirlediğine, diğer taraftan üretimin kendi politik ve söylemsel koşulları olduğuna ve de bunların karşılıklı ilişkilere sahip olduğuna dair varsayımlar arasındaki asıl teorik farklılıkları örtbas ediyor.

Genel olarak kültürel çalışmaların eleştirel olmayan bir popülizmi benimsediğini söylemek de doğru değildir. Benim okuduğum pek çok çalışma, popülerleri haz ve direnişle eşitlemiyordu. Kültürel çalışmalar her tür hazzın iyi olduğunu veya politik olarak ilerici olduğunu zannetmez; tam tersine, sıklıkla hazzın baskıcı iktidar biçimleri ve varolan eşitsizlik yapıları tarafından manipüle edilebileceğini veya en azından bunlara eklenilebileceğini kabul eder. Ve hazzın kendisinin baskıcı ve geriletici -örneğin ırkçı formasyonlarda öteki gruplar üzerindeki tahakküm ilişkilerinden çıkarsandığı gibi- olabileceğini kabul eder. Bu, feminizm, post-kolonyalizm ve eleştirel ırk çalışmaları alanlarında yapılan kültürel çalışmaların pek çoğunun kesinlikle temel önermesidir.

Kültürel çalışmalar, muhalefet, direniş, mücadele ve ayakta kalmanın (başa çıkmanın) aynı şey olduğu kanısında değildir; fakat ilk ikisinin olanaklılığının son ikisinin gerçekliğiyle karmaşık yollarla bağlı olduğu kanaatinde dir. Etkililiğin bu formları arasındaki ilişkiler ve

gerilimler problemi, önemlidir ve incelenmesi gerekir. Belki de en önemli şey, muhalefeti harekete geçirenin ne olduğu sorusudur. Fakat Garnham'ın, ne bu sorulara değinmeye ilgi duyduğuna ne de bunu yapmaya muktedir olduğuna dair hiçbir emare görmüyorum. Kültürel çalışmalar açısından, insanların daha iyi yaşama yolları, yaşamlarının her alanında sahip oldukları kontrolü artırma yolları bulmak amacıyla, kendilerine verilen sınırlı kaynakları kullandıkları gerçeği, yalnız kendi içinde değil fakat çağdaş dünyadaki eşitsizlikleri, iktidar yapılarını ve onlara meydan okuma olanaklarını anlama bakımından da önemlidir. Kültürel çalışmalar, insanların bağımlılıklarını aktif olarak yaşadıklarına inanır. Bu bir anlamda, iktidar çoğunlukla bütünü farkında olmadıkları stratejiler ve aygıtlar yoluyla işlese de, onların sıklıkla kendi bağımlılıklarının suç ortağı oldukları, buna razı oldukları, anlamına gelir. Buna rağmen kültürel çalışmalar, mevcut iktidar yapılarına meydan okunacaksa iktidarla suç ortaklığının, iktidara katılımın nasıl inşa edildiği ve yaşandığının anlaşılması gerektiğine inanır. Bu da yalnızca insanların bu gibi pratikler aracılığıyla ne kazandıklarına değil fakat bu pratikleri, belli iktidar yapılarından kaçışa, bunlara direnme ve hatta karşı koymaya eklemleme olanaklarına bakmaktır. Kültürel çalışmalar, insanları, medya ya da kapitalizm tarafından bütünü pasif olarak manipüle edilen kültürel eblehler olarak görmeyi reddeder. Fakat bu, bazen eblehleştirildiklerinin, bazen manipüle edildiklerinin, kendilerine yalan söylendiğinin (ve bazen yalan olduğunu bile bu yalanlara inandıklarının) inkarı değildir. Her iki durumda da, Garnham'ın ekonomi politik versiyonu, klasik Marksist bir konumu açıkça iletirken toplumsal pratiklerin çelişkili doğası üzerine düşünmeyi, pratikte reddeder. Garnham'a göre sermayenin baştan sona mekanik bir yolla belirlediği aşıkardır. Ekonomi politik için bu nedenle çelişkiler hakkında düşünmenin (sınıf çelişkisi gibi en soyut, tarih dışı formlar hariç) olanağı ve bu nedenle şeylerin niçin değiştiğini düşünmenin yolu yoktur. Bu da bana göre, nihai olarak Marksist değildir.

Bu sebeple Garnham'ın konumu hala, tahakküm, rıza ve benzeri durumların nasıl tamamlandığı ve niçin

başarılı olduğu (bu girişimlerin bazen nasıl insanların istedikleri konumları işgal etmelerine izin verdiği) gibi pek çok önemli soruyu yanıtsız bırakır. Belki kültürel çalışmalar içinden bazıları, popüler pratikleri kullanma ve onları yorumlama özgürlüğünü ya da olanaklarını abartmaktadır. Fakat tercih, Garnham'ın yapacağı gibi özgürlük ve belirlenim arasında değildir. Ekonomik pratikler ve ilişkiler kesinlikle pratiklerin ve emtianın dolaşımını (bütünüyle kendileri tarafından olmamasına rağmen) belirler, fakat hangi anlamların dolaşıma gireceklerini ve hangilerinin girmeyeceklerini de belirlerler mi? Şüpheli ederim. Bu tür eklemlemeler çok daha karmaşıktır ve tanımlanmaları güçtür. Bazı kurumlar ve kişilerin, insanların metinleri nasıl yorumladıklarını veya onlarla ne 'yapacaklarını' kontrol etmek istemeleri gerçeği, bu 'niyetlerin' gerçekte insanların ne yaptıklarını ya da düşündüklerini, ki pratiklerin etkileridir, belirleyeceği anlamına gelmez. Asıl etkiler belirlenir mi? Elbette, ama kodlar ve yapıların çok yönlü düzey ve boyutlarını çapraz kesen çok karmaşık yollarla, özel pratik türlerini, özel etki türlerine eklemleyen özel mücadelelerin sonucunda. Kökenler ve etkiler arasındaki bu ilişki, göreceğimiz gibi ekonomi politik ve kültürel çalışmalar arasındaki çok önemli bir konudur.

Burada konunun püf noktasına geliyoruz: Kültürel çalışmalar, kültür sorunları ve bu ilişkinin, basitçe baskılayıcı ve manipüle edici, kapitalistlerin şeffaf (en azından eleştiren bakımından) kamusal yüzleri olarak ele alınamayacağına (gözardı edilemeyeceğine) inanır. Kültürel çalışmalar yalnız kültür içindeki değil fakat iktidar, kültür ve insanlar arası ilişkilerdeki karmaşıklığa ve çelişkilere de vurgu yapar. Şimdi eminim Garnham derhal, ekonomi politiğin de kültür sorunlarına inandığı yanıtını verecektir. Fakat Garnham'ın yazısından da anlaşılmaktadır ki, kültür konuları yalnız birer meta ve ideolojik manipülasyon araçları olarak görülmektedir. Ekonomi politiğin karmaşıklık ve çelişkilere çok az yer ayırdığı da o ölçüde açıktır; Marksist bir konum için tuhaf. Burada Garnham'ın tartışmasında, ekonomi politik ve kültürel çalışmalar arasındaki en gerçek farklılıkları

sergilediğini düşündüğüm, iki noktayı değerlendirmek istiyorum.

İlki, Garnham'ın İngiliz kültürel çalışmalarının kökenlerini kasıtlı olarak yanlış okuması olarak tanımlayacağım şeyle ilgilidir. Garnham kültürel çalışmaların ortaya çıkışını; muhalif, geniş ölçüde sosyalist, politik bir hareketin parçası olarak tanımlamakta kesinlikle haklıdır. Fakat Garnham'ın "geniş ölçüde sosyalistliği" ekonomi politikle eşit tuttuğu görülüyor. Kültürel çalışmalar kapitalizme, onun eşitsizlik yapılarına ve sömürsüne karşı çıkmış (ki umarım hala öyledir) olabilir, ancak bu, ekonomi politiği hiçbir zaman bir kültürel açıklama modeli olarak devraldığı anlamına gelmez. Tam tersine onun kurucu figürlerinin (özellikle Hoggart ve Williams), kültürü pür ekonomik terimlerle açıklamak isteyen her türlü girişimden kendilerini oldukça bilerek ayırdıklarına ilişkin çok sayıda delil vardır. Hem kültürel çalışmalar hem de Yeni Sol, ki onun öncü isimlerinin çoğunluğuyla yakın ilişkidir, Marksizmin açtığı alanda çalışıyor olsalar da kendilerini Marksizmden ve Marksizmin çeşitli kültür modellerinden ayrı tuttular. Thompson, Williams ve Hoggart'ın hepsinin İngiliz toplumunda iktidarın bütünüyle sınıf ilişkilerinin tek boyutunda örgütlendiğini sandıkları doğru olsa bile, bu, ne Stuart Hall ne de genel olarak Yeni Sol'un (ki örneğin ırk ve emperyalizm gibi konularla ilgilendiler) diğer önemli isimleri için doğrudur. Ve böyle bir bakış açısına sahip olabilecekleri gerçeği bile bunu kültürel çalışmalar için doğru ya da kurucu yapmaz. Gerçekte 1968'ler gibi erken bir dönemde bile, Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi, iktidarın cinsiyet temelli ilişkileri konusunu, bu ilişkilerin yalnızca daha derin, daha gerçek temel ekonomik veya sınıfsal ilişkilerin *epifomenal* dışı vurumu olduğunu sanmaksızın inceliyordu. Ayrıca kültürel çalışmaların kurucularının bir grup olarak, dostlarının ve düşmanlarının kim olduklarından Garnham'ın iddia ettiği kadar emin olduklarını da sanmıyorum.⁸ Gerçekte Garnham, "kültürel çalışmaların

⁸ Aslında, tahminime göre kültürel çalışmalardan pek çok kişi 1960 ve 1970'leri kültürel çalışmaların potansiyel olarak dostlarının olmadığı bir dönem olarak hatırlarlar. Bugün belki de

anamlı bir politik mücadele olarak... bu kurucu sorunsalın dışında sürdürülemeyeceğini" iddia ederken, kültürel çalışmaların doğasını kökten bir biçimde yanlış anlamaktadır. Gerçekte kültürel çalışmalar yalnızca, sorunsalını bağlamsal olarak tanımladığı ve böylece sürekli olarak tartışmaya ve değişmeye açık olduğu müddetçe anlamlı bir politik girişim olarak sürdürülebilir. Kültürel çalışmalar durağan ve kapalı bir girişim değildir; ayrıca, Garnham'ın tersine, ekonomi politiğin de elbette ne durağan ne de kapalı olduğunu da iddia edeceğim, onun kendisi tartışmalı bir alandır.

Tekrar ediyorum, ben kültürel çalışmalar için ne kapitalizm eleştirisinin önemini ne de kültürel çalışmaların "geniş ölçüde sosyalist" olmasını öneren görüşü inkar etmiyorum. Bununla birlikte bu tür sorumlulukların, en azından anladığım ya da Garnham'ın burada tanımladığı gibi, ekonomi politikle özel olarak güçlü bağlarla bağlı olması gerekliliğini, hatta olduğunu, reddediyorum. Garnham'ın çağdaş kültürel çalışmalar için merkezi olarak tanımladığı iki gelişmenin -daha sofistike metin ve ideoloji teorileri, egemen ve bağımlı kavramlarını sınıf dışındaki ırk ve cinsiyet konularını da kapsayacak ölçüde genişletmek vb- ekonomi politikle olan orijinal bağları geçersiz kılması mümkün değildir; çünkü bu bağlar, Garnham kendi tartışmasını kurabilmek için ihtiyaç duyduğundan orada değillerdir. Öyle olsaydı bile bu, kültürel çalışmaların kendi geleceğini tanımlamayan özel bir konumlanışla -ki bu gerçekte kültürel çalışmaların tuhaf ve güçlü taraflarından biridir- başladığı gerçeği bakımından sorun olmayacaktı.

Bu beni, Garnham'ın kültüre boş verdiğini gösteren ikinci bir yere götürüyor: genel olarak Garnham olağanüstü rastgele bir biçimde, sınıfın kendisinin kültürel olarak yapılanmış bir kimlik olduğunu gözardı etmekle, sınıf dışındaki kimlik ve farklılık konularını es geçiyor. Burada sınıf kavramı soyut bir ilişkiyi (üretim tarzı düzeyinde tanımlanan), toplumsal bir ilişkiyi ve ampirik bir göndergeyi birleştiriyor. Garnham'ın

problem, kültürel çalışmaların nasıl olması gerektiğini ya da neyin yanlış gittiğini söylemekten mutlu olan çok fazla "dostunun" olmasıdır.

açıklamalarındaki pervasız tarzı nasıl tanımlayacağımı çok fazla bilemiyorum, on yıllardır süren entelektüel ve politik çalışmalar sanki 'siyah güzeldir'i tanımaktan başka hiçbir şey eklememiş gibi, Garnham'ın sarkazmına rağmen bunun da çok önemli etkileri olan bir tanıma olduğunu ekleyebilirim. Sonra yine pervasızca ekliyor "aynı şey cinsiyet için de geçerlidir". Burada, Garnham'ın emek gücünün yeniden kompozisyonuna ilişkin görüşü; kadınların, ücretli emek gücüne "gittikçe artan bir biçimde beyaz erkek işgücü pahasına" dahil olduklarını söylemektedir. Bu, "sınıf"ın gerçekte Garnham'a neyi ifade ettiğinin sözlü göstergesidir - "pahasına".⁹

Garnham'ın protestolarının tersine buradaki pozisyonu bana oldukça indirgemeci geliyor. Sanki sınıf ve ekonomi (bu arada Garnham ikisini bir tutuyor) gerçekte sorunun tamamıymış gibi.¹⁰ Garnham ekonomi ve diğer sosyal ilişkiler arasındaki belirlenimin doğası sorununun tek bir evrensel cevabı olduğunu sanıyor. Bu, Angela McRobbie'nin (basın çalışmasında), "ortaya çıkan sosyal kimlikler arasında olabilecek ya da mevcut politik ilişkilerin doğası gibi daha sıkıntılı teorik sorular yerine... soldakilerin çoğu, ırk ve cinsiyet politikalarına bir tür destek olarak sınıfın verili merkeziliğine güvenir" biçiminde tanımladığı şeyi feshetmektir. Nitekim Garnham, "kültürel çalışmaların uygulayıcıları gerçekte, ileri kapitalist ülkelerin son on yıldaki en büyük politik/ideolojik mücadelelerinin, iyi kötü, vergilendirme, refah, istihdam ve işsizlik gibi ... dar ekonomik konular etrafında olduğunu inkar edebilirler mi?" diye soruyor. Gerçekte, elbette ırk, cinsiyet, cinsellik gibi konular kadar yerliler, özürllüler, ekoloji ve çevrecilik gibi konulardaki birçok çalışma akla geliyor fakat şimdi konu bu değil. Garnham "kimlik politikaları" gibi konuların kendilerinin "emek pazarının yeniden yapılanması"nda köken bulduklarını öne sürmeye vurduruyor, sonra da ırkçı ve cinsiyetçi tahakkümün modern biçimlerinin (menşeleri,

⁹ John Clarke'e bu gözlemi için minnettarım.

¹⁰ Stuart Hall'ün vurguladığı gibi (kişisel yazışmamızda) bu konum "pre Althusserian, pre Gramscian" bir konumdur. Bunun, 1970 ve 1980'lerin ekonomi politikası içinde kendi kaba indirgemeciliğinden kendini korumaya yönelik çeşitli girişimleri göz ardı ettiği görülmektedir.

biçimleri ve sınırları bakımından) ekonomik tahakküm üzerinden kurulduğunu iddia ediyor. Eğer ırk ve cinsiyet toplumsal ilişkiler oldukları kadar "ekonomik" iseler, onların ne tür ekonomik ilişkiler olduklarını merak ediyorum. Ve teorik olarak Garnham onları nasıl açıklayacaktır. Bunların kapitalizm konularından ayrılamayacağı açık olsa da "dar bir biçimde ekonomik" oldukları açık olmaktan uzaktır.

Kuşkusuz, yalnız emek pazarındaki değil fakat aynı zamanda emek biçimlerindeki değişiklikler çeşitli çağdaş "kimlik" konularının olanaklılık koşullarından (belirleyicilerinden) biridir. Ekonomik sermayenin dağılımı, eşitsizliğin yaratılması ve sürdürülmesinde bütünüyle kritik önemdedir. Fakat bu, ekonomi ve sınıfın tüm iktidar yapıları için her bakıma yeterli tanımlamalar olduğu anlamına gelir mi? ırk ve cinsiyet ilişkilerinin modern biçimlerinin kapitalist ilişkilere karşılıklı olarak, karmaşık yollarla eklemlendiği gerçeği, onların yalnızca ya da öncelikle ekonomik oldukları anlamına gelmez. Kültürel çalışmalardan hiç kimse ırkçılık ve cinsiyetçiliğin ekonomik gerçekliğini, bu tür eşitsizliklerin doğrudan sınıf ilişkilerinden kaynaklanmadıklarını ya da onlara bağlanamayacaklarını düşünme eğilimlerine rağmen, inkar etmez. Bundan da öte, bu eşitsizliklerin, emek ve sermaye dağılımı ve merkezi olarak kültürel pratikleri de içeren diğer yollar ve çeşitli boyutların yanında, çok çeşitli biçimlerde inşa edildiklerini düşünürler. Asıl konu bir şeyin başka bir şeyden temellendiğini ya da kurulduğunu söylemenin ne anlamı olduğudur: Garnham madem ki ırkçılığın ve cinsiyetçiliğin kapitalizmin önünden gittiğini kabul ediyor, öyleyse bunların menşesine ilişkin bir tanımlamaya gereksinim duymamalıdır, ayrıca bu yeterli bir koşul ya da açıklamaya da gereksinme duymamalıdır. ırk ve cinsiyetin ekonomiye eklemlendiği (ve belki sınıfa eklemlendiği) gerçeği, ırk ve cinsiyet etrafında örgütlenmiş tahakküm yapılarının nasıl açıklanabileceğine ya da buna karşı nasıl mücadele edilebileceğine ilişkin uygun yollar hakkında pek fazla bir şey söylememektedir.

Nitekim, kültürel çalışmaların pek çoğunun ekonomiyi yeterince ciddiye almayı başaramadığı konusunda Garnham'la (ve kültürel çalışmalar içinden Meaghan Morris gibi pek çok kilit figürün yanında) aynı görüşteyim. Fakat aynı zamanda ekonomi politiğin de (en azından bu versiyonunun) kültürü yeterince ciddiye almadığına inanıyorum. Ve ironiktir, ekonomi politiğin kapitalizmi de ciddiye almayı, yeterince başaramadığını düşünüyorum. Bundan da önemlisi, kültürel çalışmaların ekonomiyi ciddiye alma biçimi, ekonomi politiğin varsayımlarından ve yönteminden radikal biçimde farklı olmalıdır. Kültürel çalışmalar için bu, iktidarın tüm biçimlerinin kapitalist ilişkilerle ve ekonomik terimlerle açıklanamayacağına inanmaktır¹¹.

Garnham'ın ekonomi politiğin indirgemeci (ekonomik veya sınıfsal olsun) ya da yansıtmaçı (bir temel-üst yapı modeline dayanan) olduğunu inkarına rağmen, en azından kendi argümanının inşa ettiği kendi ekonomi politik versiyonunun, kültürel çalışmalar bakımından çok indirgemeci ve yansıtmaçı olduğunu düşünüyorum. (Eğer bu yalnızca kültürel çalışmaların "sınırsız ve yaralayıcı lütfunu" sürdürmekse özür dilerim, fakat o zaman ben de kimseyi Sağ'la suç ortaklığı ile suçlayan kişi değilim.) Kültürel çalışmalardan hiç kimse, ekonomik ilişki ve pratiklerin, "üzerinde kültürel pratiklerin yer aldığı alanı, belirleyici yollarla şekillendirdiğini" inkar etmez. Bu ilişkiler belki kısmen kültürel gündemin şekillenmesine de yardımcı olabilir, ama her zaman ve yalnızca kısmi olarak. Sorun, bu açıklamalardan çıkanın ne olduğudur. Problemin aslı, ekonomi politik için her durumda, her bağlamda, her nasılsa ve neredeyse sihirli bir biçimde ekonominin, temel doğrultu, problemin nihai ve gerçek çözümü, şeyleri bir arada tutan şey, her şeyi neyse o yapan şey olarak görülüşüdür. İnanıyorum ki Hall bu nedenle, bu tür indirgemecilik ve belirlenimciliğin Marksizme (ve geniş ölçüde ekonomi politiğe) içkin olduğunu öne

¹¹ Örneğin kendi çalışmamda (Grossberg, 1992) kapitalizmin, belirli kültürel formasyonların ne ortaya çıkışını ne de etkililiğini açıklamadığını, durumun bu formasyonların bugünkü haliyle, belirli çelişkilerle ve çağdaş kapitalizmin mücadeleleriyle karşılıklı olarak eklenmesi olduğunu tartıştım.

sürmektedir. Her şey ekonomik ilişkiler tarafından yerine oturtulmuş ve garantilenmiş görülüyor. Garnham'ın kendi sözcük dağarcığı bunu ele vermektedir: Gerçek, "farklı üretim tarzlarının farklı... üst yapısal ilişki dizilerini oluşturacağıdır". Sonuç olarak ve ironik bir tarzda Garnham, Hall'ü Düzenleme Okulunu kullandığı için azarlıyor. Problem, Garnham onların ekonomi politikçiler olarak, zorunlu ilişkileri varsaymaları ve Hall'ün tanımlaması içinde açıkça indirgemeci bulunmaları gerekliliğine inanıyor görülürken, Hall'ün Düzenleme Okulunu, birikim rejimleri ve düzenleme tarzları (ki temel ve üst yapıya tam olarak benzemez) arasında zorunlu bir ilişkiyi varsaymayı reddettikleri için anti-indirgemeci olarak okumasıdır. Problem, Hall'ün okumasının doğru olup olmadığı değil fakat, katı belirlenim ya da gereklilikten çok, eklemleme etrafında teorileştirilmiş bir ekonomi politiğin olanaklılığı problemidir.

Ve Garnham işlevselcilik sorumluluğunu inkar ederken -üstyapının "üretim tarzı gerektirdiği için" varolduğunu inkar ederken- temel ve üstyapı arasında önceden varolan bir tutarlılığı da varsaymaktadır. Daha da önemlisi o ekonomiyi, özel kültürel pratik kodlamalarını özel sonuçlara "bağlayan" şey olarak tanımlar. Bu bana, işlevselciliğe oldukça yakın olmak gibi geliyor. Sonuç olarak Garnham üstyapının temele, onu yalnızca yansıtmaktan ziyade, maddi çıkar kategorisi etrafında "bağlandığını" (dolayımlandığını) öne sürer: Fakat bu onun bizzat üretim tarzı tarafından belirlendiğinin ve üretim tarzı için işlevsel olduğunun varsayılmasıdır. Öte' yandan kültürel çalışmalar için ise, tam da temel ve üst yapı arasında özel bir uygunluk ya da önsel bir tutarlılık ayırt edilemediği için, kültürel çalışmaların (ve kültürel siyasetin) problemleri önemli olmaya başlar. Gerçekte varolan kapitalizmin (ve beraberindeki pratiklerin) çeşitliliği nasıl açıklanabilir? Bu nedenle, politik mücadele içinde kapsananın bir kısmı, belli özne gruplarının (belli kimlikler) belli çıkarlara eklemmesi olduğundan, kültürel çalışmalar çıkarların kendilerinin kültürel olarak üretildiklerini öne sürer. Doğrudan doğruya veya problemsiz bir biçimde ekonomik konum tarafından tanımlanan ve temeli (ekonomiyi -hatta Garnham'a göre yalnızca üretimi mi)

üst yapıya (ya da burada tüketim kültür altında mı sınıflandırılmaktadır) bağlama yeteneğinde, orijiniinde ya da otantik olarak, çıkarlar yoktur. Ancak Garnham'ın, bu tür çıkarlar, ve kültürel pratikler aracılığıyla üretilen çıkarlar ve gereksinimler arasında farklılıklar koyabilmek için bunu varsaydığı ya da buna gereksindiği görülüyor.

Bu nedenle yanlış bilinç kategorisi -gerçekte hiçbir zaman terketmediği- ekonomi politiğe geri döner. Garnham'a göre, böyle bir nosyon (ve bununla ilgili doğruluk nosyonu) olmaksızın entelektüellerin geçerli bir rolü olmayacaktır. Ve kültürel çalışmalar elbette bu tür nosyonları reddeder. Söylediğim gibi kültürel çalışmalar, bazen insanların aldatıldıklarını ve inanmak zorunda olmadıkları şeylere inanmaya başladıklarını inkar etmez. Problem, bunun yeterli bir ideoloji ve / veya kültür teorisi olarak hizmet edip edemeyeceği, Garnham'ın ekonomi politikçilerinin önde gelen iddialarını -hakikati bilme-meşrulaştırıp meşrulaştıramayacağı veya hatta özel olarak etkili bir politik strateji inşa edip edemeyeceğidir. Eğer insanlar bu kadar kolay manipüle ediliyorlarsa, nasıl eğitilebilirler; veya insanları yeniden manipüle edebilecek olan yalnızca solcu eleştirmen midir? Kültürel çalışmalar içinde, yanlış bilinç nosyonunun reddi üzerine yazılı mükemmel çalışmalar zaten mevcuttur. Garnham'a göre, herhangi bir siyaset için yalnızca böyle bir nosyonun gerekliliğini iddia etmek yüce bir lütuf olduğundan, etnomerkezcilik hakkında hiçbir şey söylenmeyebilir. Benim buradaki vurgum (seçkinçi ya da bu gibi başka biri olarak) yalnızca yanlış bilincin reddini savunmak ya da yalnızca ona bir kez daha saldırmak değildir. Daha ziyade, Garnham'ın yanlış bilinç üzerindeki ısrarının yalnızca, ekonomi politiğin şiddetle meydan okuduğunu öne sürdüğü okumasının, onaylanması olduğudur.

Fakat nihayetinde riske edilen, çok da fazla kültürel çalışmalar ve ekonomi politik arasındaki ilişkiler değil, daha ziyade, ekonomi -ve özellikle çağdaş kapitalizm- problemlerinin kültür siyaseti analizine eklenilebilme olanaklarıdır. Bir anlamda, kültürel çalışmalar ekonomi politiği reddetmez, fakat basitçe ekonomi politiğin bazı versiyonlarını yetersiz bularak

reddeder. Ve bu tür versiyonlar, yalnızca zorunlu ilişkiler (indirgemeci ve yansıtmacı) mantığı ile değil fakat, ekonomiyi kapitalist üretimin teknolojik ve kurumsal bağlamlarına (pazarlama, dağıtım ve satışa ilişkin ara sıra -ya da biraz fazla- bir şeyler söyleyerek) indirgemeleriyle, pazarı metalaşmış ve yabancılaşmış değişim yerine indirgemeleriyle¹², oldukça tarih dışı ve sonuç olarak aşırı basitleştirilmiş kapitalizm nosyonlarıyla karakterize olmuştur. Bütün bunların üstüne çağdaş kapitalizmi ücretli emek ve meta değişimine bağımlı olarak tanımlamak, çağdaş kültürün gittikçe artan biçimde metalaştığı gözleminde olduğu gibi, bilgilendirmekten ziyadesiyle uzaktır. Kapitalizmin varoluş koşullarına, her şeye yeterli açıklama getiren olarak işaret etmek, Marx'ın bunları "her çocuğun bildiği şeyler" olarak tanımladığını unutmaktır. Bu tür bir ekonomi politiğin, kapitalizmi, küçük değişikliklere (örneğin metalaştırılan şeylerin ne olduğu anlamında) rağmen değişmez ve sabit kalacak evrensel bir yapı olarak varsaydığı görülmektedir. Gerçekte kültürel çalışmalar ekonomi politiğin kapitalizme olan ilgisini reddetmiyor; bu tür bir ekonomi politiği reddediyor; onun hem ekonomi tanımını hem de kültürel ve politik analiz içinde ekonominin yerine ilişkin görüşünü reddediyor.

Çağdaş kültürel çalışmaların ekonomi problemine önemli ve ilginç yollarla döndüğüne inanıyorum. Bu tür çalışmaların teşvik edilmeye ve daha da geliştirilmeye gereksinimi vardır. Kültürel çalışmaların gereksinmediği şeyse aslında hiçbir zaman var olmamış (olsaydı da çok iyi olmayacak) bazı ilişkilere geri dönmektir. Bu nedenle, birleşme davetini geri çevirmek ve hiçbir zaman evli olmadığımız için bir boşanmaya da ihtiyaç duymadığımızı vurgulamak zorundayım. Bunun yerine bir gün bir arada yaşamayı, olmazsa komşuluk ilişkisi içinde ya da hiç değilse aynı bölgede yaşamayı öğreneceğimizi umut etmek istiyorum. Birbirimizin zevklerini ya da aynı rotada seyahat etmeyi

¹² Angela McRobbie (basın çalışması) serbest piyasayı, "kapitalist ticaretin popüler arzularla çarpışma yeri" ve "yayılmacı popüler sistem" olarak tanımlamaktadır.

sevmeyebiliriz, fakat iktidar coğrafyası ve de coğrafi iktidar duygusunu paylaşabiliriz. Birbirimizin projelerinin belirli versiyonlarını eleştirebiliriz. Daha genel olarak, birbirimizin varsayımlarını eleştirebiliriz, hatta birbirimizin politik konumlarını da eleştirebiliriz. Fakat birbirimizi politikayı bir bütün olarak tahliye etmekle, sola hainlik etmekle suçlamaya başlarsak (Sağın işine yarayacak biçimde), o zaman düşmanların kim olduğunu ve müttefiklerimizin (ki bizim dostlarımız olabilirler de olmayabilirler de) nerede bulunduğunu gerçekten unutmuş oluruz.

**Critical Studies in Mass Communication
(CSMC / 95 / 12 / 1)**

Referanslar

Clarke, J. (1991) *Old times new enemies*. New York: Routledge.

Grossberg, L. (1992) *We gotta get out of this place: Popular conservatism and postmodern culture*, New York: Routledge.

McRobbie, A. (in press) "Looking back at New Times and its critics". In D. Morley & K. H. Chen (Eds.), *Stuart Hall and cultural studies*. London: Routledge.